

ЮПДУЗЛАР АТОДИР АЛЛОҲДАН

Дунёда ўзбеклардан бошқа яна қайси миллат бешикдаги боласини сизлаб гапираркин?

Фариштам, зиёдан
Сочларинг,
Унинг ҳар толига
Юлдузлар атодир Аллоҳдан.
Кўзларинг чашмидан
Нур ичмиш киприклар,
Ё киприк рамзида
Наврўзлар соллашиб қад тиклар?
Лабларинг
Умримнинг баҳоси етмас —
Чин дурларни яширган,
Қадамнинг изига
Дунёнинг қай қасри арзиркан?...
Дўсту қадрдонлар, танишу нотанишлар учрашганда, салом-алиғу ҳол-аҳвол сўрашганларидан кейин, бир-бирларидан на молу давлат, на мансабу насаб, шон-шараф ҳақида сўрайдилар, балким фарзандлари, уларнинг сихати билан қизиқадилар.

«Фарзандларингиз нечта?» — деган саволга: «Ўнтагина...» деб жавоб беради товушларини юмшоққина, ҳавойигина таллаффуз қилиб юзлари табассум, ҳалимлик нури билан ювилган аёл. У агар «Ўнтагина» деб баландроқ, қаттиқроқ товушда айтсаям, болаларига хуш-нохуш назарлар тушадигандек, жигарбандларига бир руҳий озор етадигандек...

Асл ўзбек дунёда аввалу охир фарзандлари учун яшайди. Ҳақдан тиллагани содда, аммо дунё келажагини яратувчи улғу тилак: «Аҳли солиҳ ўғил-қизларим орқамда қолсинлар. Илоийм, соғ-саломат юрсинлар»:

Фариштам, муниссан, мўртсан, лек
Кўтариб турибсан
Муқаддас армонлар тоғи-қалбимни,
Шуъладан нафисроқ руҳингда
Чин арши аълога юксалтдинг қадримни,
Туморлар айлайин
Сенинг пойинг теккан тупроқ гардини...

Тирикликнинг энг саодатли дамлари насиб этиб, йигит ота, қиз она бўлган лаҳзалардан улар ўз осойишу фароғатларини تامоман унутадилар. Мурғаккина жоннинг эрка табассумлари, шодон қийқириқлари, илк ширин сўз-у атак-чечаклари умр китобиға, чин маънодаги бахтли саҳифаларни битади. Сўлим оромгоҳларда, афсонавий шаҳарларда дам олмадим, замонавий либослар киймадим, деб афсусланмайди асл ўзбек. У фақат фарзанд доғидан, армонидан, аламидан асрашини муножот қилади.

...Вагонда деярли ҳамма уйқуга кетган. Тепадаги хирагина чироқ атрофни гира-шира ёритади. Мен яна пастга-ўриндикнинг чеккасида ўтириб келаётган ёш жувонга қарайман. Ўғил-часининг ухлаганига уч соатча бўлди. Лекин аёл унғачаям тингани йўқ: шўх болакайнинг орқасидан вагоннинг у бошидан бу бошига чопди-ёв!

Атрофдагилар болакайга «полвон» деб янги исм ҳам қўйиб олишди. Арзиркан: гайрати чўғли кўзларида жўшиб турибди. Митти жуссасида полвонлик аломатлари бор. Хуллас, «полвон» ухласа, онаси дам олади, деб уйлагандим. Ана у, ширин ором бағрида ётибди. Битта одамга мўлжалланган ўриннинг ўртасида кўлларини икки томонга кенг ёйганча пиш-пиш ухлайди. Оёқ томонидидаги озгина бўш жойда онаси ўтирибди. «Эрталабгача роса чарчайди-да!»

...Яна қанча вақт ўтди, билмайман. Поезд навбатдаги бекатда тўхтади. Ташқаридан тушган шуълада нигоҳим ҳамон аввалги ҳолатдан маъза қилиб ухлайётган «полвон»да тўхтади-ю, юрагим уюшди: «Болани бир томонга сал суриб, она-сиям озгина ёнбошлаша бўларди...» Шу ҳаёлда онага разм солдим. Э-э... мен нима деяпман?

Аёлнинг юзида на толиқиш, на малолдан нишона йўқ, у ором-у роҳат оғушида ётган ўғлига қулимсираб термулиб ўтирар, шу ҳолатда энг бахтлилардан ҳам бахтли эди...

Халқимизнинг болажонлигида, кўзу кўнгилларига оддий ҳол бўлиб кўринган бу хислатида ҳаётнинг энг буюқ фалсафаси муҳассамлашган. Яъни, ёруғ дунёга жар солиб келган ҳар бир фарзанд тақдирида она-Ватанимизнинг, кўҳна оламнинг тақдири янгидан, мукаммалроқ, баркамолроқ бўлиб тугилаверади. Чунки инсоният армонларини рўёбга чиқаришда гўдакнинг тонглари каби оқ беғубор, умидбахш қалбидан ҳам муносиброқ мавжудот йўқ.

Фариштам,
Куласан — кўксингда
Шаршара мисоли сабуҳлар тўқилур,
Нигоҳинг саҳфидан
Ҳар лаҳза эзгулик достони ўқилур...

Бугун — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кuni. Биз Улуг Ватанимизнинг, мунаввару мукаррам Истиқлолимизнинг эркин, бахтли болаларини гурур билан бағримизга босамиз. Келажақ олдида кўксимизнинг юксаклиги, юзимизнинг ёруғлиги шунданки, Истиқлолнинг илк кутлуг неъматини, буюқ сажовати, тарихий имтиёзларидан болалар баҳраманд бўлдилар: мамлакатимизда биринчи таъсис этилган — «Соғлом авлод учун» ордени ёрқин Истиқболга ишончли одим эканлигини нафақат Ўзбекистонимиз, балки дунё мамлакатлари халқлари ҳам эътироф этмоқдалар.

Оққан дарё оқади, дейди халқимиз. Тарихга беназир алломалар, арбоблар, файласуфлар, шоиру-санъаткорлар берган бу муаззам ватанимизда янги-янги тафаккур юлдузлари қамолга етгай, иншооллоҳ. Зеро, мустақил республикаимизда кунба-кун яратилаётган, очилаётган имкониятлар энг аввало халқимизнинг ҳам жисмоний, ҳам маънавий камолотиға хизмат қилмоқда.

Бугун халқаро болаларни ҳимоя қилиш кuni

Дилбандим, сенгадир
Меҳримнинг нурига қоришган тунларим, кундузим,

Покиза ниятдан яралган ризқ, рўзим,
Қалб кўзинг нурафшон айласин рост сўзим...
Дилбандим, сен билан ўз-ўзим.

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Севимли газетангиз «Оила ва жамият»га 1995 йилнинг 2 ярми учун обуна давом этмоқда.

ОБУНА БАҲОСИ:

3 ойга — 42, 90 тийин.

6 ойга — 85, 90 тийин.

Газета индекси: 64654

Муассислар
фаолиятданВАЗИФАЛАР
БЕЛГИЛАНДИ

27 май куни «Соғлом авлод учун» халқаро жамғармасининг 1993-95 йиллардаги иш якунлари ва галдаги вазифаларга бағишланган кенгаши бўлиб ўтди.

«Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармасининг иш якунлари ва президент И. Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси I ва II сессияларидаги маърузалари асосида жамғарманинг асосий йўналишлари» тўғрисида жамғарма раисаси Г. Йулдошева маъруза қилди. Шунингдек, анжуманда жамғарма Низомига киритилажак ўзгаришлар ва бошқа масалалар атрофида кўриб чиқилди.

ҚИСКА
САТРЛАРДА

«Соғлом авлод учун» жамғармаси бугунги кунда БМТ, ЮНЕСКО, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, «Фючерер групп», «Жонс Хопкинс» университети, «Интермед», «Карл Цайсс Йена», «Мерк», «Рэпакс», «Нутриция», «Нова Нордикс», «Нуртот», «Шеринг», «Импресс» ва бошқа ташкилот ҳамда фирмалар билан ҳамкорлик қилмоқда.

Жамғарма ва унинг бўлимлари хайрия ёрдамига катта эътибор қаратаётган. Утган давр мобайнида болалар муассасалари учун 400 минг долларлик тиббий жиҳозлар, 200 минг долларга болалар овқати, 365 минг немис маркасига она ва болалар учун дори-дармонлар сотиб олиб, тарқатилди.

Ёшларнинг касб маҳоратини, маънавий савиясини ошириш мақсадида жамғарма республика Халқ таълими вазирлиги билан биргаликда «Йилнинг энг яхши тарбиячиси», «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси» курик-танловларини ўтказди. Шунингдек, жамғарма истеъдодли ёшлар ўртасида республика танловларининг ҳомиляридан бири бўлиб чиқди ва 20 дан ортиқ «Соғлом авлод учун» стипендияларини таъсис қилди.

Ўзбекистон Республикаси Болалар Жамғармаси Халқаро Болаларни ҳимоя қилиш куни арафасида «Сирли сандиқ» — телеуйини голибларига ўз совгаларини тақдим этди.

Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармаси болалар уйлари, интернатларга, эҳтиёжманд оилаларга хайрия тариқасида доимий равишда кийим-бош, дори-дармон ва бошқа моддий, маънавий ёрдам бериб келмоқда.

Бугунги кунда Республика Болалар жамғармасига қарашли 7 та оилавий болалар уйи бўлиб, буларда 54 та бола тарбияланмоқда.

Республика Болалар жамғармасининг Фарғона вилояти бўлимига қарашли 3 та болалар уйида 320 нафар етим болалар тарбияланиб, уларга ҳар томонлама ёрдам берилаётган. Кейинги икки йил давомида жамғарманинг Бухоро вилояти бўлими ногирон болаларга 46 дон аравача инъом этди.

Тошкент шаҳар болалар жамғармаси бўлими 1994 йилнинг ўзида хайрия ёрдамлари учун 31773 сумлик маблағ сарфлади. Бу борада Қашқадарё вилояти бўлимининг 1995 йилги сарф-харажат режаси 120 минг сумни ташкил этди. Наманган вилояти эса 1994 ва 1995 йилнинг феврал ойларига келиб, хайрия тadbирлари учун 146 минг сум пул сарфлади.

С. МУСАЕВ сурати

ЛИЦЕЙЛАР КЎПАЯВЕРСИН

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги интернатлар ва янги турдаги ўқув муассасалари бўлимининг бошлиғи Зиёвуддин Жалолиддинов билан суҳбат

— Зиёвуддин ака, суҳбатимиз стук маърифатли фарзандларини қандай қилиб вояга етказиш тўғрисида боради. Маълумки, ота-она фарзандини илмий қилмоқ мақсадида мактабга топширади. Сизнингча, бу эзу ниятлар йўлида биргина шунинг ўзи старлими?

— Назаримда фарзандни келажакда қандай инсон бўлиб етиштириш асосан ота-онанинг боғлиқ. Ота-она қандай касб эгаси бўлмасин, маърифатли бўлса, ундан бунёд бўлган болалар ҳам шунчалик саводли, тарбияли бўладилар.

Лекин кўпчилик ота-оналаримиз айтганингиздек, боласини мактабга топширади-ю, тамом, буюғи устозга, қолаверса, болани ўзига боғлиқ деб эътиборсиз ташлаб қўйишади. Бу жуда нотўғри. Ахир, ўзингиз уйланг, бола мактабда бор-йўғи 5-6 соат бўлади, қолган кўп вақти ота-она олдиди ўтади. Тўғри, бола илмни шу қисқа соатлар мобайнида мактабда устоздан ўрганади. Аммо уни янада мустаҳкамлаш, узлаштириш ота-она эътиборига боғлиқ.

— Ҳозирда кўп ота-оналар фарзандларини қобилиятига қараб махсус мактабларга бериб ўқитишни исташади. Сиз ушбу муассасалар тўғрисида батафсилроқ сузлаб берсангиз?

— Дарҳақиқат, иқтидорли ўқувчиларни танлаш ва уларга янада чуқурроқ таълим-тарбия бериш мақсадида 1991 йилдан бошлаб республикамизнинг вилоят, туманларида янги турдаги лицей, гимназиялар ташкил этилди. Дастлаб республикамиз бўйича 8 та лицей бўлган бўлса, ҳозирги кунда 118 тага етди. Хабарингиз бор, чет мамлакатларда лицей-гимназияларга мактаблардагидек умумий тартибда қабул қилинади. Биз эса бу борада Германия, Англия, Америка давлатларининг таълим программаларини ўрганиб, узлаштириб ўзимизнинг лицей-гимназияларини яратдик.

«Лицей ҳақидаги Низоми» ишлаб чиқилиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тетишли қарори билан тасдиқланди. Лицей ўзлуксиз таълим тизимидаги ўқув муассасаси бўлиб, бунда таълим-тарбиянинг мазмуни ўрта таълим мактабларидагидан ун қарра юқори бўлади. Тажрибали, малакали педагоглар сабоқ беришади. Бу муассасага фақат 9-синф маълумотига эга бўлган йигит ва қизлар қабул қилинади.

— Пулликми?

— Ўзбекистонда таълим — бепул. Албатта, таълим хизмати давлат стандартидан ошгандан сўнг ўқувчининг дардан буш вақтида ўқитувчи унга қўшимча пуллик хизмат кўрсатиши мумкин.

Бу янги турдаги муассасаларни ташкил этиш билан таълим-тарбия ишларини яхшилаш, иқтидорли ёшларни танлаш, камол топтириш ва таълимни бошқарув тизимига туртки бериш.

— Бу ўқув муассасаларига қабул қилиш қоидалари қандай?

— Юқорида айтиб ўтганимдек, лицей ва гимназияга ўқувчи билмини аниқлашнинг илгор усуллари — тест, суҳбат, эзма иш шаклларида қабул қилинади. Хужжатлар: ўқувчининг ўқув табели, соғлиги тўғрисида маълумотнома, тавсифнома. Биз яна ўқувчиларни қабул қилиш жараёнида айнан унинг табелидаги баҳоига эътибор, қобилияти, ақл-идроки ҳам эътибор берамиз. Чунки ўқувчи баҳоиси уч бўлса-да, зехни ўткир, ақли бўлиши мумкин. Ҳатто, айрим ўқувчиларимиз 7-8-синфда ўқиса-да, маълумоти 9-синфга тўғри келади. Бундай ҳолларда комиссия жойлардаги халқ таълими бошқармасининг рухсати билан бирданига 9-синфга қабул қилиши мумкин.

Гимназияларга

эса бошланғич синфдан қабул қилинади.

1995 йилдан бошлаб барча турдаги лицей, гимназияларга қабулни икки босқичда белгиланди. Яъни биринчи босқич 10 июндан 30 июнгача, иккинчи босқич 5 августдан 25 августгача тест синовлари асосида ўтказилди.

Яна бир қўлайлик томони шундаки, биринчи босқичдан ўтолмаган ўқувчи тайерланиб, иккинчи босқичда ўзини яна сынаб куриши мумкин.

Шуни ҳам айтиб ўтишимиз жоизки, янги турдаги таълим муассасаларининг ишлари ҳозирча айтарли даражада муваффақиятли эмас. Халқ таълими вазирлиги, вилоят, шаҳар халқ таълими бошқармалари янги турдаги муассасалар фаолиятини жонлантиришга жиддий эътибор беришлари керак. Ҳозирги кунда Тошкент шаҳрида Нафис санъат лицейи, Самарқандда ҳарбий лицей-интернатлар яхши фаолият кўрсатмоқда.

— Янги турдаги бу мактаблардаги ўқув дарсликларининг ўрта мактаб дарсликларидан фарқи борми?

— Лицей, гимназиялар ҳам умумтаълим муассасалари бўлганили учун умумий дарсликлар ўтади. Фақат бу дарсликлар педагоглар кенгаши ва ўқитувчилар томонидан қўшимча қўлланма ва адабиётлардан фойдаланиш мумкин.

— Ўқитувчиларнинг ойлик иш ҳақи қандай белгиланган?

— Лицейда 20 фоиз, лицей-интернатларда 50 фоиз қўшимча ҳақ тўланади.

— Самимий суҳбатингиз учун раҳмат.

Дилбар РАҲИМ
қизи суҳбатлашди

МЕҲРИБОНЛИК УЙИ

Болалар уйи... Бизда кўп йиллардан бери улар ҳақида бошқача тасаввур бор. Яширмайлик, «детдом»ларга ўзгачароқ муносабат билдириб юрамиз. Яхши болалар чиқмайди бу жойдан. Тарбияси энгил-елпи деймиз. Аслида-чи?

Гапириш бошқача, қўриш бошқача. Тўғриси, шу кунгачаям бундай уйларга кўп бор йўлим тушган. Гоҳ эзилиб қайтганман, гоҳ... Бу гал эса...

Қашқадарё вилояти Китоб туманидаги Болалар уйи вилоятда энг йирик тарбия ўчоғи ҳисобланади.

Шоҳиста опа Қодинова шу уй эгаси. Бошқаларга ўхшаб дарров кабинетига тақлиф қилмади, аксинча «Юринг бир ҳовлини айланиб келайлик» деди. Атрофда мени ҳаяжон ва ҳайратга солган бир-биридан ширин, озода

кийинган болалар юришибди.

Тўрт тараф қўм-қўқ, ораста, шинамгина ётоқхона, спорт майдони, ўқув машғулот хоналари.

Биз ҳовлини айланиб, кейин тарбиячи ва болалар билан суҳбатда бўлдик. «Бу жой бизнинг иккинчи уйимиз. Айниқса, биз шундай масканда ишлаётганимиздан фخرланамиз». — Бу тарбиячи опаларнинг сўзлари. Ҳа, кейин сезиларкан кишига. Ҳамма томонни айланиб чиққанимдан сўнг кўз олдимда чексиз меҳру муҳаббатга йўрилган катта бир оила намоён бўлди.

Шоҳиста опа кўпам мақтанмади. Менинг ҳар хил саволларимни эшитиб, уйланиб-уйланиб шундай жавоб қилди:

— Ҳамма шундай деб уйлайди. Бундай жойда ишлаш сизга оғирлик қилмайдими? — деган гапларни кўп эшитаман. Нега энди оғирлик қилар экан. Ахир, ҳаммамиз битта юртинг, битта авлоднинг фарзандларимиз-ку.

Бизнинг «уй»да 100 га яқин ўзбек-тожик болалар тарбияланади. 10 га яқин тарбиячи улар бошида парвона. Болаларнинг ҳар бири ҳар хил тасодифлар оқибатида келишган. Бирининг отаси қамалган,

оилада шароит оғир, бошқасининг онаси оғир касал, яна бировининг ота-онаси ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этилган. Ҳар не бўлганда ҳам бу ғуноҳсиз болаларнинг кўнглини ўқсимай вояга етказишимиз керак. Тўғри, болалар уйи деганда ҳанузгача одамларда ҳар хил тушунчалар пайдо бўлади. Лекин бола ҳар хил тарбияда, ночор аҳволда қолгандан кўра мана шундай жойларда тарбиялангани ҳам маъқул. Халқимиз болажон халқ. Айниқса, ҳозир кўп-кўп ота-оналар болаларни ўз тарбиясига олиш мақсадида мурожаат этишмоқда.

Шоҳиста опа болалар ҳақида гапириб, гурунғ орасида элдошларимиз ичида саховатли ва муруввати кўп инсонлар ҳақида сўзлади. Ана шундай саховатпеша инсон, китоблик Мурод ака яқинда 4 нафар етим боланинг суннат тўйини ўтказганини алоҳида фохр билан айтди.

«Меҳрибонлик уйи»... Негадир мен бу уйни шу ном билан атагим келди. Чунки Китобдаги бу даргоҳда катта бир меҳрни қўриб келдим.

ДИЛБАР.

Ўғит

БИЗ ШУНДАЙ КЎШИҚ АЙТАМИЗ

Бир ёмон,
икки ёмон,
уч учувчи,
тўрт тўқувчи,
беш барбарес,
олти каратес,
етти чақалоқ,
саккиз бақалоқ,
тўққиз юмалоқ,
ун ҳайкал,
қимирлаган кал!!!

Тепада самолёт
учиб кетяпти
ичида Малика
йиглаб кетяпти
йиглама Малика
қиз оласан
қизнинг отини
Лола қўясан.
Лола, Лола
ангишвона
Дуппи кийган қиз
Маҳмадона!

— Ниҳоят, қўлга тушдинг-ку! Қани, дарров дарахтдан тушиб, дадангни чақир-чи!

Бола богбоннинг амрини ба-жо келтириб, юқорига қараб қичқирди:

— Дада, тушаркансиз. Сиз билан богбон амаки гаплашмоқчи.

— Менинг бурним ойимни-

ҲАҲДАЛАР

кига, кузим дадамникига ухшайди,— деди бир бола.

— Менинг пешонам баайни бувамники, қулогим амакники,— деди иккинчиси.

— Менинг кийиб юрган иштоним — акамники,— деб мактанди учинчиси.

Трамвайда кетаётган чол жой бермаган болага деди:

— Уғлим, менинг бодим бор, оёғим оғрийди. Сендай

Чумоли кичкинагина шохчани ортмоқлаб дарахт буйлаб кетиб бораётган экан, олдидан ёввойи ҳукиз утиб қолибди.

Парранда-ю даррандалар бу атрофда ёввойи ҳукиздан кучли ҳайвон йўқлигини яхши билишаркан. Шундай булса ҳам ёввойи ҳукиз «мен зурман, мен полвонман», деб наъра тортаверар экан. Ҳозир ҳам у нималарга қодир эканини атрофдагиларга курсатиб қўйгиси келибди. Қараса,

яқинида айикдан бошқа ҳеч ким йўқ эмиш. Айик билан олишишдан очиги чучибди. Шу пайт бирдан дарахт буйлаб зипиллаб кетаётган ҳалиги чумолини куриб қолибди. Чумоли ҳануз шохчани ортмоқлаганча йўл юриб кетаётган эмиш.

— Тухта! — деб бақирибди ёввойи ҳукиз.

Чумоли йўл юришда давом этаверибли.

— Ҳозир сени янчиб ташлайман,

— дебди ҳукиз газабланиб.

Чумоли булса бу гал ҳам ҳеч нарсани эшитмай йулида кетаверибли.

Ёввойи ҳукиз югуриб келиб бир калла қўйган экан, дарахт ағдарилиб тушибди. Бунни қўйган ҳукиз «мен зурман, мен зурман!» деб бақирибди. Ҳеч нарсадан хабари йўқ чумоли булса ҳамон у з йулида давом этармиш...

Кучқорлар жанги

С. МАҲКАМОВ сурати

пайтимда катталарга жой берардим.

— Шунинг учун ҳам касал бўлгансиз-да, бобой! — деди шумбола.

Она: Булдоғ итимизга нега афтингни қийшайтираёсан?

Бола: Аввал ўзи бошладикун!

— Ойижон, менга бир сўм беринг.

— Қанақасидан, қогоз пулми ёки танга пулми?

— Йўқотиб қўймасин десаңгиз, танга бир сўмликни қогоз бир сўмликка ураб беринг.

Уқитувчи Тотодан сўради:

ЮЛДУЗОЙНИНГ ЎГИТИ

Ойинг тўйга отланса,
Шовқин солиб эргашма.
Даданг обертмаса кўрт
Кўз ёш қилишга шошма.

Шамоллайсан дея пул—
Бермаса музқаймоққа,
Ранжиб қари богбондан
Думалама тупроққа.

Йиғлоқи эдим мен ҳам
Сендан ун чандон баттар.
... Қойил жой экан мактаб,
Биринчи синф, болалар.
Бу — ақл ўргатишмас,
Тўғри тушунгин мани,
Ёмон кўради ҳамма
Йиғлаётган болани!

«МЕҲМОН» КЎЧАТЛАР

Қўшниси Шерзодлардан
Помидор кўчат олиб,
Шомга қадар экишди
Севинчлар ҳориб-толиб.
Сувдан қантаришганми
Ёки текканми офтоб?
Бош кўтармас кўчатлар
Уқийтгандек китоб.
Бу аҳволни ўзича

Шарҳлар жажжи Юлдузой:

— Кўчатлар сўлибди деб
Хафа бўлма, Севинчой.
Бир-икки кундан кейин
Бариси туришади.
Меҳмонлар, сенга айтсам,
Уятчан бўлишади...

БИР КАМ ДУНЁ

Мушкул ишдир азалдан
Ҳамманинг кўнглин олиш.
Ошпичоқнинг бошига
Тушди ғалати ташвиш.
Ёш пазанда бекаси
Ўтмаслашган пайтлари,
Уни «ёмон» пичоқ деб
Суриб қўярди нари.
Қайроқ тошни «ачомлаб»
Чарҳда тобланиб келгач,
Ҳурматини жойига
Қўя бошлади бекач.
Ҳозир-нозир ҳар ишда
Тўғрар сабзи, пиёз, нон.
Юрадиган буб қолди
Ҳатто тўйларга чунон.
Тошни ҳам минг булакка
Кесар керак бўлса гар.
Аммо «ёмон» пичоқ дер
Энди уни болалар...

Абдураҳмон АҚБАР

БАЛОҒАТНИНГ БОШЛАНИШИ

«Оилада руҳий муҳит»
руқини М. ЙЎЛДОШ олиб
боради

Ўсмирларнинг ўтиш даври муаммоларини иложи борица ўтган мақолаларда кўрсатишга ҳаракат қилдик. Аммо ўтиш даври ботиний бир ҳолда ўсмирнинг ҳаётида яна бир неча йил давом этишини унутмаслик керак. Бу даврни илк йигитлик ёки қиз болаларда бўй етиш даври деб аташа бўлади. Одатда амалда ҳам шундай бўлади, уларга катталар томонидан муомала ҳам сезиларли ўзгариб қолади ва буни уларнинг ўзи ҳам сезади.

Илк балоғат йиллари ўсмирларда 14-17 ёшларни ташкил қилади. Оиладаги бу ёшлар оила руҳий муҳитини энди жиддий таъсир қиларканга келтирмайди, аммо ҳали-ҳали ўзларини кичкиналикдан чиқаролмай, баъзан қилиқларидаги номутаносиблик, номунтазамлик, мантқиқсизликлар билан ҳар хил кайфиятлар келтириб чиқариши мумкин.

Йигитлар бу даврга келиб мулоҳаза-корлиги ошган, ўзларини оиланинг тенг аъзосидан кўрсатиши ва ўзини шундай тутиши билан ажралиб турса, қиз болалар бошқача, ўзларининг катта бўлиб қолганликлари энди кўп кўз-кўз қилмасликка ҳаракат қилишлари билан ажралиб туради. Қиз болаларнинг ҳулқидаги бу ҳолни она табиатнинг сирларидан ва жамиятнинг уф-одратларидан деб тушуна бўлади, чунки қиз бола бўй етган сари уни тезроқ бирон жойга бериб юбориш ҳоллари уларни ҳушёр қилса керакда.

Оилавий суҳбатларда йигитлар босиқлик, мулоҳазакорлик билан гапга аралашсалар, қиз болалар, аксинча бундай суҳбатлардан ўзларини тортиб, аралашмасликка ҳаракат қилиб қолишади. Яъни ўғил бола оилавий жиддий суҳбатга ўз фикрини билдиришга ҳаракат қилади. Қиз бола эса бундай жиддий суҳбатлар бошланганда ўзининг «жиддий» ишларини баҳона қилиб ошхонага бирон нарсани ювиш ёки уй хоналарини саранжом қилишга туриб кетишга уриниб қолади.

Бу ўринда баъзи қизларнинг бундай жиддий ҳангомаларга атайлаб аралашилари, ўз фикрларини айтишлари уларда кейинчалик тантиқликнинг авжи ривожланишига сабаб бўлиши мумкин. Бундай ҳол эса бизнинг Шарқ аёллари, Шарқнинг ибодати бекалари ҳусусиятида кейинги юз йиллар ичида айниқса, 50-йиллардан кейинги даврда авжга чиққан социализм таъсири остида кучайди ва бу бизга тўғри келмаслигини тарихнинг ўзи ҳам кўрсатди. Шарқ аёли жамиятда ўзининг солибганини ибоси билан исботлашини ҳаммамиз биламиз. Худди ана шу ҳол оилада ҳам устун бўл-

сагина оилавий муҳит ҳақиқий шарқона кечади.

Оила руҳий муҳитига бўйи етаётган қизларнинг мана шундай жиддий гаплардан ўзини тийиши ота-онани, айниқса отани ҳушёрлаштиради. У энди ҳар хил ҳангомаларни қизининг олдига бошлаши керак эмаслигини тушуна боради.

...Оила бошлиғи Содиқ ака кечадан бери ҳамёстиги Манзура ая билан бошланган суҳбатнинг охирига етмай, бугун бозор кўни бўлганидан кечроқ бошланган нонуштада яна уртоғи Турсуннинг келин тўйидан гап очди. Кейинги ойларидаги ҳаётларнинг кўпайгани, тўйларнинг ҳозирги қийинчиликларга қарамаздан дабдабали бўлиб бораётгани ўртага ташланди. Аммо нима бўлганда ҳам тўйга борилиши ва арзигулик совға олиниши аниқ эди. Гапга тўсатдан оиланинг уртанчи ўғли, техникум талабаси Жаҳонгир аралашди: мен стипендиямни олдим, ҳозирча ўзимга етиб турар, олим айтган кўйлақ-шашма олишни, майли, кейинроққа қолдира қолайлик.

Содиқ ака ўғлининг бундай мулоҳазали гапидан хурсанд бўлиб, дилида илқ тўйга билан ялт этиб ўнга ва кейин хотини Манзура аяга қаради. Шу пайтда бўй етиб келаётган қизи Мунавварнинг 10-чи синфини битираётгани, онаси орқали мактабни битириш байрамига янги либос сураб юргани эсига тушди. Бу тўғрида Содиқ ака ва Манзура ая анчадан бери гаплашади, ҳар ҳолда қизи Мунаввар янги либоссиз қолмайди. Аммо ҳозир қизининг, менга барибир янги кўйлақ олиб берасиз, тикдиришга улгуришим керак, демасдан секингина ошхонага чиқиб кетиши, масалани фақат онаси орқали айтиб юрганлиги оила бошлиғига алоҳида бир қувонч берди. Содиқ аканинг қизи Мунавварга меҳри яна бир қадар ортди ва кўйлақнинг яна ҳам яхшироғидан олишни кўнглига тўғиб қўйди.

Қизининг босиқлиги, ҳар нарсаси тантиқлик қилиб аралашавермаслиги, ўзига зарур нарсаларни фақат онаси орқали ҳал қилишлари Содиқ акага ёқар эди. Чунки қизи Мунаввар биринчи фарзанди, яқин вақтларга эркатой бўлиб ўсган, илгарилари ўзига керак нарсаларни дадаси билан бемалол гаплашар ва сураб олар эди. Аммо бўй етган сари ибодати, босиқ, камгап бўлиб етилаётганидан ота бениҳоя мамнун эди.

Қиз бола дарахтдаги олма экан, узок-

дан уни ҳамма кўраверади. Аҳён-аҳёнда совчи бўлмаса, ҳам онаси Манзура ая орқали айтилаётган баъзи гаплар Содиқ аканинг қулоғига етиб туради ҳар ҳолда.

Шу уйлар билан бўлиб Содиқ ака 11 яшар қизи Лолага қараб турган эди у бир-дан, дада менга қачон «Жўжапат» кўйлақ олиб берасиз, деб қолди. Энг кичкина фарзанди, эркатойи Лолани Содиқ ака алоҳида яхши қўради. Унинг ҳар хил илтимосларига йўқ дейлмайди.

Бир мутафаккир оилада тарбия ҳақида гапириб «оилада бола эмас, кичкина имконияти, кичкина жисмли ва ҳаёт тажрибаси кам инсон сиз билан бирга яшайди, шуни ҳисобга олсангиз бас», деган экан.

Этибор берган бўлсангиз, бизнинг суҳбатларимиз асосан оиладаги у ёки бу сабабларга қўра оилавий руҳий муҳит ва унинг яхшиланиши ёки ёмонлиги бориши сабабларини ёритишга қаратилди. Шу билан бирга айтиш кераки, оиладаги ўсмирларнинг ҳулқи, уларнинг ёш ҳусусиятларини ҳисобга олиб муомала қилишдек катта бир санъат қайси оилада бор бўлса, уша оилада руҳий муҳит мўтадил бўлиши тайин гап.

Ҳозиргина биз юқорида мисол қилиб келтирган Содиқ аканинг оиласида мутафаккирининг суҳбатларида болалар эмас, жисмонан, маънан, ақлдан ҳаётга тайёр кичкинтой кишилар етишиб келмоқда. Аммо уларнинг ҳали ҳаётий тажрибалари камлиги кўриниб турипти. Бунга эса Содиқ ака билади ва шуларни ҳисобга олган ҳолда ўз фарзандлари билан муомала қилади, шунинг учун ҳам уларнинг оиласида руҳий муҳит доимо мўтадил.

Биз мисол қилиб келтирган Содиқ ака эндиғи кунда ўз болалари билан фақат катталарга бўладиган нисбат билан муомала қилиши тайин.

Ҳаёт ташвишлари қўлгидан, айниқса, ўз болаларимизни ҳар кўни кўриб юрганлигимиздан улар бизга доимо кичкина кўриниб юради. Биз катталар эса айнан мана шу, болаларимизнинг каттариб қолганлигини сезмаётганлигимиздан қўпична оилавий руҳий муҳитимиз панд ёйди, ўзимиз кўп ҳақонлиқлар орттирамиз, болаларимиз биздан йироқлашиб боради, бунинг сабабларини тушунолмай кўп уйланамиз. Тушуниб етганимизда эса қўпична вақт ўтган, гишт қўлгидан куч-

ган бўлиб қолади.

Ёшлар етилиб, ҳаётий тажрибалари ортган сари она табиат сабогини қалб-ларига жо қилиб, қиз болалар она томон, ўғил болалар ҳам она ва ота томон яқинлашиб бораверади. Биз катталарга эса улар ҳар доим кичкина бўлиб кўрингани-кўринган. Шунинг учун ҳам халқ орасида мана шундай бир ўғит масал яради.

Бир йигит вояга етиб уйланипти, болали бўлипти, аммо уни онаси доимо ҳали жуда кичкинадай авайлар экан. Ё ҳол йигитга ёқмас, ҳатто эриш туолар ва охириги пайтларда гашини ҳам келтирадиган бўлипти.

Бир кўни йигит иссиқ жазирани офтобда лой қориб, туш бўлишига қарамаздан ҳаливери уйга киравермапти. Онасининг «болам, иссиқ ўтиб кетди, энди ишларингизни тугатиб уйга қирақол, офтоб қайтганда тугатарсан», деган гапларга писанд қилмай ишларини давом эттираверипти. Бир неча бор айтгандан кейин она боласига ичи ачиб нима қилишни билмасдан, охири боласининг боласи, неварасини кўтариб ҳовлига чиқибди. Шунда онанинг лой қораётган боласи онасига ёлвориб, «Она неварангизни уйга киритсангизчи, унинг бошидан офтоб ўтиб кетди», деса, уна онаси «Сен болангизнинг бошидан офтоб ўтиб кетганини жуда тез кўрдигин, мен эса қанча вақтдан бери ичим ачиб боламни уйга киритолмаяпман», деб жавоб қилган экан.

Бу мисолни биз она ва оталарнинг болалар қўзларига қанчалик кичкина кўришилари учунгина мисол қилиб кўрсатдик. Аммо муомалада биз болаларимизга катталардек мурожаат этмасак, биди-биримизни тушунолмай қийин бўлади ва бу ўз навбатида оилавий руҳий муҳитга жиддий таъсир қилади, шуни унутмаслигимиз керак.

Қуш уясида кўрганини қилади

ЖИНОЯТЧИ ҚАЕРДАН ПАЙДО БЎЛАДИ?

Витек унинг юзига мушт туширди. 84 ёшли чол ерга йиқилди. Бироқ, йигитча уни ваҳшийларча тепишда давом этарди. Витек атрофга аланглаб, шифтдан узун ёғочни олиб олди-да, қариянинг бошига ура кетди. Йигитча уйдан ташқарига чиқиб, қўлида гишт билан қайтиб келганда чол ҳали хир-риллаб нафас оларди. Орадан сал ўтмай, қария дунёдан кўз юмди...

Витек ҳам барча болалар сингари мактабга боради, бироқ унда ҳеч қачон билим эгаллашга иштиёқ сезилмасди. Шунинг учун бўлса керак, у ҳатто биринчи синфни ҳам тугатмади.

У неча ёшида илк бор спиртли ичимлик таъмини тогганини ҳозир аниқ айтиш мумкин. Бироқ, тегишли илора ходимлари бу нотинч оилага келиб, уни, 4 ва 6 ёшли укаларини маст ҳолда учратганини инобатга олсак, Витек таъминдан 5 ёшдан бошлаб ичкиликка ружу қўйган, дейиш мумкин.

Онаси озодликдан маҳрум этилган ўз отаси уринга янги «ота» билан келди. Сал ўтмай ўтай отани ҳам ажал иилиб кетди. Шундан сўнг тул қолган она янада қўпроқ ича бошлади.

Онаси аслида 29 ёшли бўлишига қарамай 60 ёшли кампирдек кўринар-

ди... У ҳеч қасрда бирор кун ҳам ишламаган. Оиланинг ҳаёт кечириб манбаи Виткага давлат томонидан берилган нафақа эди. Ойига 18 минг рубдан нафақа беришганини ҳисобга олмаса кичик укалари учун оила нафақа олмасди. Улар гўе йўқдек эди. Нета деганда, болакайлар давлат ҳисобиди йўқ, улар учун тутилганлик ҳақидаги гувоҳнома ҳам олинмаганди.

Уша яқшанба кечаси ҳам одатдагидек бошланди: оиланинг барча аъзолари — онаси ҳам, холаси ҳам, 12 ёшли Любка ва 8 ёшли Колька ва Витек ҳам ароқ ичиб олишди. Витканинг икки кичик укачаларигина ароқ ичмади. Улар Витканинг бувисиникида яшардилар. Чунки, ўз уйларида утин ҳам, кўмир ҳам тамом бўлган, ҳатто чироқни ҳам ўчириб кетишганди... Бувисиникида ҳам, ростини айтганда, электр чироғи ёнмасди. Чироқ қўйиб қолган, янгисини олишга пул йўқ. Шу боис, хонани жин чироқ билан ёритишарди.

Витек оқшом чука бошлаганда кучага чиқди. Унинг ҳеч бир режаси йўқ, шунчаки айланиб юрарди. Петровичнинг уйи ёнидан ўта туриб, Витек ёруқча эълитор қилди.

Ичиб маст ҳолда утирган чол қақ-

рилмаган меҳмонга анграйиб қаради. Витек шунда ногаҳон уйда электр чироғи йўқлигини эслаб қолди. Чол чироқни беришдан бош тортди. Шу сабабли Витек уни улдириди.

Витек уйга қайтганда катталар ухлаб қолишган эди. Фақат Любка ва Колька стол атрофида алланарсани еб утиришарди. Витек уларга «кетдик, чолни урамиз» дея таклиф қилди. Любка ва Колька омборхонадан ойболта олиб чиқди. Учовлон Петровичнинг уйига равона буддилар. Қария ерда қимир этмай ётарди.

Витек уни калтак билан ура бошлади. Любка ва Колька эса жасадни тепишга тушди. Петровични узоқ калтакладилар. Витек ойболтани олиб, чолнинг бўйнига зарб билан урди. Саккиз ёшли Колька ойболтадаги қонни кўриб йиғлаб бошлади: «Булди Витек кетдик бу ердан». «Бас қил!» — дея укасига дўқ қилди, Витек катталарга хос салмок билан. Витек пичоқни олиб, қариянинг зиедасини кесиб олди-да, шифонер ичига яшириб қўйди (чолнинг юзида йирик ва гуштдор зиедаси бор эди). Шундан сўнг улар ойнадан

«Соч эмас бу — шаршара»

Х. МИРЗАКАРИМОВ сурати

ташқарига чиқдилар. Витек бўлса уйга ўт қўйди. Кучадан кетаётганда эса, милиционерни қўриб қолишди. Любка ўз ойболтасини ташлаб юборган, Колька эса бунга улгурмаганди. Шу алфозда болаларни милицияга олиб кетдилар.

Улар ҳаммасини айтиб беришди. Аммо нега бундай қилдинглар, деган саволга жавоб тополмадилар.

З. НОВИКОВА («Аргументы и факты» ҳафтаномасидан) 16/757)

Д. САПАРОВА таржимаси

Уй бекалари учун

ИЖТИМОИЙ МАСЛАХАТЛАР

Пўчоғи дарз кетган тухумни тузли сувга солиб қайнатсангиз, оқиб кетмайди.

xxx

Куйик хиди бўлган ёққа пиёз ёки картошкани йирик-йирик тўраб, қовурсангиз, ёқимсиз хидни ўзига тортиб олади.

xxx

Музлаб қолган сабзавотни ташлаб юборишга ошиқманг. Уларни яхидан тушириб, пўчоғини арчимай, қайнаб турган сувга солинг.

xxx

Суюқ хамирдан тайёрланган пишириқларни қолипдан кўчириш мушкул. Бунинг учун қолипни қайнаб турган сув устида 2-3 дақиқа тутиб турсангиз кифоя.

xxx

Маълумки, гўшт узок вақтда пишади. Агар қайнаётган шўрвага 2-3 қошиқ сирка қўшилса, пишиш тезлашади.

xxx

Картошкани барвақт арчиб қўйсангиз, фойдали моддалари сувга чиқиб кетади. Яхшиси, полиэтилен халтага солиб, оғзини боғлаб қўйсангиз, бир неча соатгача сифатини йўқотмайди.

xxx

Буханка нон юмшоқ сакланиши учун четини бутулигича кесиб олинг. Ейишга керакли қисмини олганингиздан сўнг кесиб олинган ноннинг чет бўлаги билан қолган бўлагини бир-бирига қопқоқ каби бирлаштириб қўйинг.

xxx

Пичокдаги пиёз хидини йўқотиш учун ювишдан аввал туз билан артинг.

xxx

Сочни қандай тозалаш мумкин? Бунинг учун чўл ялпизи, череда, мойчечак ўтларидан 3 ош қошиқ солинган ярим литр сув микдорида шарбат тайёрлаб қўйинг. Пахтани шарбатга ботириб айланма ҳаракат билан бош терисини артинг. Бу муолажани ҳар кун такрорлаб турсангиз, сочингиз соғлом ва ялтироқ кўринишга эга бўлади.

Адолат ДЎСТМУХАМЕДОВА

ДОИРА БИЛАН ТИЛЛАШИБ...

Кейинги пайтларда республикаимизда талант-ли, истёждодли ёшларни тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда.

Сиз суратда куриб турганингиз, Ҳусан Ғуломов ҳам шундай иқтидорли ижодкор ёшлардан бири, десак, янглишмаймиз. Ҳусанжон 8 ёшидан доира чалишга қизиқиб, бу санъатни мукамал эгаллашга бел боғлади. У дастлаб республика ўқувчилар саройидаги «Туйчи Иноғомов» номи доирачилар тугарагига тахсил олади. Ўзбекистонда хизмат курсатган артист Элмурод Исомовга шогирд тушган қобилиятли йигитча ун йил давомида доира чалиш сирларини мунтазам ўрганди.

Айни кунда эса у «Чаман» болалар халқ ансамблида созанда бўлиб хизмат қиляпти.

Дилмурод ҚОСИМОВ

ДЕРАЗА

ПОЛИЦИЯЧИ КАПТАРЛАР

Колумбияда хат ташувчи каптарлар полиция хизматчиларининг оғирини енгил қилмоқда. Уларнинг бўйинларига полициячилар митти видеокамера осиб қўйишади. Сунгра бу қушлар наркоманиячилар базалари устидан учиб уларни суратга оладилар. Полициячилар эса мушуқларининг енгиллашавтганидан хурсанд.

ҚОРАМОЛЛАРДА СПИД

Россиянинг Троицк ветеринария медицинаси институтида, «Чорва молларида СПИД касаллигининг учраши» мавзусида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Конференция иштирокчилари уй ҳайвонлари қонида ҳам СПИД вируслари учраётганлиги ҳақида ташвишланиб гапирдилар. Уларнинг айтишича, бу вирус биринчи мартаба мушук ва итларда учраган. Эндиликда қорамолларда ҳам учрамоқда.

ҚАЕРДА НИМА АРЗОН ВА ҚИММАТ

Лондонда кийим-кечак, Мадридда озиқ-овқат, Афинада турар-жой, Парижда даволаниш арзон.

Лондонда турар-жой, Хельсинкида озиқ-овқат, Парижда кийим-кечак, Стокгольмда ўқиш ва дам олиш, Копенгагенда даволаниш, алоқа воситалари ва жамоа транспортидан фойдаланиш қиммат туради.

ЎҒЛИНГИЗ ШУМТАКА ЭМАСМИ?

АҚШ Калифорния штатининг губернатори янги қарор қабул қилди. Унда кимда-ким деворлар ва стендларни ҳар хил расмлар ҳамда ёзувлар билан буяб ташласа, жамоат ишида бир кун ишлаб беришга мажбур қилиниши қайд этилади.

— Энди ота-оналар болаларини кўпроқ тергайдилар, — дейди қонун чиқарувчи, чунки болалар қилган иши учун ҳам улар жавоб беришлари керак бўлади.

СОВРИН ЭГАСИЗ ҚОЛДИ

Ирландиянинг Белфаст шаҳрида ўтказилган итларнинг югуриш мусобақаси гаройиб якун топди. Мусобақа энг қизғин паллага кирган бир пайтда, қаердандир пайдо бўлган мушук ишнинг беллиги тепди. Кучуқлар марра қолиб, мушукни қувиб кетишди...

Эсиз, дайди мушук сабаб кучуқларга аталган соврин эгасиз қоладиган бўлди.

«ДОПИНГ» РЕДДИГА ҚИММАТГА ТУШДИ

Миллий Баскетбол Ассоциацияси байроғи остида мусобақаларда иштирок этаётган Хюстин клуби аъзоси Редди Луис ўзига ўзи... ҳукм чиқарди. Мусобақа пайтида у ҳушидан кетиб йиқилди. Унга шу ернинг ўзидаёқ биринчи тиббий ёрдам курсатилди, бироқ... спотчи ҳушига келмади ва эртасига вафот этди. Шифокорлар Луис узлуксиз равишда кимёвий моддалар қабул қилганлигини аниқладилар. Ҳожеали якунланган Луис ҳаёти — «Допинг» спортчи учун оғу эканлигини яна бир бор исбот қилди.

Матбуот хабарлари асосида тайёрланди

«ОИЛА ВА ЖАМИЯТ» ҲАФТАЛИГИ ҚОШИДАГИ КОМПЬЮТЕР ТЕХНИК МАРКАЗИ БОЛАЛАР ТАЙЁРЛАГАН ҚУЙИДАГИ ДАСТУРЛАР ТАНЛОВИНИ ЎТКАЗАДИ:

1. Ўқув дастурлари
2. Ўйин дастурлари
3. Тасвир

Очиқ танловга юборилган ишлар

31 июнгача қабул қилинади.

«ОИЛА ВА ЖАМИЯТ» КОМПЬЮТЕР ТЕХНИК МАРКАЗИ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ОРГАНАЛРИ, ТАШКИЛОТЛАР ВА ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

Республика Болалар жамғармаси ассоциацияси келишилган нархларда қуйидаги товарларни тақлиф этади:

1. Фишт — № 75
2. Қишлоқ хўжалик техникалари шинаси — 7,5х20

Қуйидаги телефонларга мурожаат этишингиз мумкин:
24-27-77, 21-15-61.

Самарқанд вилояти Қўшработ тумани 49-мактаб томонидан Болибеков Ахтамга берилган А № 040928 аттестат йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Чорсу метроси яқинида кўп қаватли уйнинг бешинчи қаватида жойлашган 5 хонали уй сотилади.

Телефон: 24-56-87.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Азиз ва маеҳрибон опажонимиз ГАВСИЯХОН ОПА!

Сизни туғилган кунингиз билан самимий табриклаймиз.

Мустаҳкам соғлиқ ва мусаффо бахт доим ҳамроҳингиз бўлсин. Дилдаги барча орзу-истакларингизга эришинг. Бахтимизга доимо соғ бўлинг. деб ФОЗИЛЖОН, ЛАБЛИХОН.

Меҳрибон дадажонимиз Эшқувват ЖИЯНОВНИ табарруқ 60 ёши билан самимий қутлаб, у кишига узок умр, бахт-саодат ва мустаҳкам соғлиқ тилаймиз. Падари бузрукворимиз фарзандлари, набиралари даврасида қувончларга тўлиб юрсин.

Ҳурмат ва эҳтиром билан фарзандлари АЗИЗ ва НАЗОКАТ.

Республика Болалар жамғармаси бошқаруви жамоаси жамғарма фаоллари Мухаббатхон ИБОДОВА ҳамда Хушнӯза АРСЛОНОВАларни туғилган кунла-

ри билан самимий табриклайди ва уларга ишда, шахсий ҳаётларида улкан муваффақиятлар тилайди.

ОИЛА

41 ЁШДА

Наманган вилоятида яшайман. Оилам билан ажрашганман. Бир ўғлим билан турман. 23 ёшдан 32 ёшгача, фарзанд кўриш иштиёқида бўлган фаросатли, вафодор аёл билан оила қуриш истагидаман. Уй-жой, шарт-шароит етарли (водийдан бўлса янада яхши) «Оила-410».

«Оила ва жамият» 19 [191]

Жаноб Т., ўзимизга ўхшаб, ёлланган қотилни умрида яқиндан туриб ўз кўзлари билан кўрмаганлардан. Ҳозир қаршисида қаққайиб турган (кутилмаганда ғойибдан лаёғдо бўлган) бу одамқушни топишнинг ўзи бўлгани йўқ, не-не обрўли таниш-билишларни ўртага солишга тўғри келмади.

Кулгинг қистайди, ёлланган қотилни қандай тасаввур қилсак шундай — унинг рўпарасидаги бу нусха айнан ўзи: яп-янги шляпасини қошига бостириб олган, оёғида ялтираб турган ғарч-ғурч этик, даструмолининг бир бурчи кўкрак чўнтагидан чиқиб турибди, юриши — айикдай лапанглайди. Бироқ пўрим кийингани билан унинг вазоҳати, бир қараганда, юракка озмунча ваҳима солмайди: ғар кўзларнинг ўзи бира даҳшат — ўлган бузоқникидай сузилиб туради, назари тешиб юборгудай, боз устига маънили, ўта бераҳм.

Қотил яқин келиб, курсининг суячига сергак ўтирди ва савол маъносига ҳўш, эшитаман, гапир гапирнинг дегандай иягани кўтарди.

— Ниҳоят сиз билан кўришиш бахтига муяссар бўлдим, чамаси?... — деди тавозе билан жавоб Т.

— Худди шундай. Ҳўш?

— Менга ёрдамнингиз керак.

— Тушуниб турибман. Қани, кимнинг кафанини бичамиз?

— Ў, худойи! Сиз мени қўрқатаяпсиз. Наҳотки бундай.. сал пардалаб, силлиқроқ қилиб гапиришнинг иложи бўлмаса?

— Нега энди?

— Тушунаман, тушунаман. Бошқача...

— Бошқачаси менга тўғри келмайди, борим шу. Ҳўш, кимни?

— Агар муҳими кимлигини билиш бўлса...

— Муҳими шу!

— Мени.

Ёлланган қотилнинг боя тарифлаганими — кўзлари бир лаҳза ғалати учқунланди, у гўё рўпарасида инжиқ бир аёл ёки гўдак тургандай ишшайди. Бироқ, бу қувноқлик йилт этди-ю, сўнди.

— Сизни деярисизми? Демак, мен сизнинг ўзингизни асфаласофилинга жўнатишм керак?

— Янглишмадингиз.

— Нега? — бефарқ оҳангда, ҳеч бир таажубланмай туриб сўради ёлланган қотил.

— Бу ёғи менинг ишим.

— Тўғри, сизнинг ишингиз.

— Яшагим келмаяпти. Тушунарлими?

— Тушунмай ўлибманми, — тан олди ёлланган қотил. — Қандай шартлар бор?

— Хизматингиз учун қанча сўрайсиз?

— Беш миллион.

— Қиммат.

— Менинг ҳар доим қўядиган қатъий баҳом шу.

Т. бир зумда ўзининг жам ғармасини чамалаб олди-да рози бўлди.

— Майли, беш миллион бўлса, беш миллион.

— Аниқ қилиб айтганда, мендан нима талаб қилинади?

— Бу нима деганингиз? Мени ўлдиришингиз керак, вассалом.

— Тўғри, бироқ қачон, қаерда? Қай тарзда?

— У ёғи сизнинг ихтиёрингизда.

— Э, йўқ, менга бунақаси кетмайди,

бошни қотирманг; бу ишдан ёлгоннинг иси келаяпти. Нега энди ўзингизни ўлдириб қўя қолмадингиз?

— Чунки кўрқаман, жон ширин.

— Жон ширин, денг. Демак, бундан чиқдики, мен сизни кутилмаганда даф қилишим лозим, бошқача айтганда, бу — сюрприз бўлиши керак-да, а?

— Албатта.

— Сиз ҳатто жон бераётганингизни сезмай қолинг, шундайми?

— Худди шундай.

— У ҳолда афсус...

— Нима?

— Бу иш олти миллион бўлади.

— Нега энди.

— Биласизми, — қотил ишнинг касбига алоқадор томонларини изоҳлай кетди, — сиз қўяётган шарт ишни жуда-ям оғирлаштираяпти. Айтиб бўладими, қалтис вазиятда бир ёқли қилишга тўғри келиб қолса-чи?

Жаноб Т. ёлланган қотилнинг жиддийлашганини кўриб, хаёлан суюнди-да, дарҳол молиявий имкониятларини яна бир бор миссида хомчўт қилиб олиб, ниҳоят кўнди.

— Олти бўлса олти, гап йўқ. Нарҳини келишдик. Яна нима?

— Билиб қўйинг, мен ўзимча муҳлат белгилаб оламан, дейлик, бир йил; демак, сизни бир йил ичида тинчитаман. Сиз ўлимнингизни ўйлашганингиз, гўё унутиб юборгандай хотиржам юришингиз учун шундай қилишга мажбурман. Аксинча, қанақа сюрприз чиқади бу ишдан?

— Бироқ менинг тезроқ ўлгим келаяпти?

Қотил хириллаб хунук кулди.

— Сабр қилишга тўғри келади. Яхши иш вақт талаб қилади. Кутганингиз билан ҳеч нима йўқотмайсиз, ўлишини билган одамга қуни қандай ўтаётганининг нима аҳамияти бор?

— Ўзингиз биласиз. Олти миллион ва бир йил — шарт шу.

— Бўпти! — қичқирди. — Қачон бошлаймиз?

— Бир йиллик муҳлатни қачондан ҳисоблай бошлаймиз демоқчисиз, шеклилли. Аввал мен сиздан олти миллион олай. Албатта, нақд пул билан. Милг лирالي майда қоғоз пул бўлсин.

— Во-ҳа, пухта ўйлаганингизни

қаранг-а!

— Ишимиз шунақа, — қотил отникидай йирик тишларини кўрсатиб вазмин иржайди. — Биз ҳалол иш қиламиз.

— Начора, эртага эрталаб кириб ўтарсиз, пулни тахт қилиб қўяман. Тўхтанг... борди-ю, пулни олиб, кейин сиз жуфтакни...

— Таваккал қилаверасиз энди, — деди қотил унинг айтмоқчи бўлган гапини тугатмасидан фаҳмлаб, — ёки мен таваккал қилиб кўрайми, аҳмоқ бўлиб, а? Ахир ишни битирганимдан кейин сиз мен билан ҳисоб-китоб қилолмайсиз-ку: у пайт сиз асфаласофилинда бўласиз.

— Бошқа бирор-бир йўлини ўйлаб кўраимизмикан...

— Сиз ўйлаган аҳмоқлардан эмасман, маъзур тутасиз.

— Унда, келинг, майли, сиз айтганча бўла қолсин, — ён берди Т., ўзича ишнинг нақадар бемазаалигини ўйлаб; ахир, ўзининг ўлдиришларини истаб турсангда, тагин қотилингдан алдаб кетмасмикан, деб шубҳалансанг.

— Қолаверса, менинг айтган гапларим, ваъдам сиз учун етарлимасми? — деди ёлланган қотил.

— Нега энди, етарли. Менда, ўзи, бошқа пул йўқ.

— Демак, келишдик.

— Жуда соз. Демак, эртага эрталаб шу ерда, соат... банклар саккиз яримдан ишлайди... Тўққизда?

— Яхши, тўққизда.

Ёлланган қотил ўрнидан туриб керишди ва суҳбатни якунлаб деди:

— Буёғининг ташвишини қилманг. Хайр, яхши ухланг.

У шундай деб, худди туйнукдан сакраган ўғри мушукдай бир лаҳзада ғойиб бўлди.

Эртаси эрталаб (ёлланган қотил миллионларни олгани етиб келган чоғ) жаноб Т.нинг қай аллозда ўтирганини тасаввур қилиш қийин эмас. Ҳа, шўрлик Т. ҳануз ўлимга муштоқ ўтирар, чунки вужудини кемираётган ғаму андуҳлардан ҳалос бўлишнинг бошқа чораси йўқ. Боз устига ҳар бир дақиқа энг сўнгги нафас бўлиши ҳеч гап эмас... Умуман, ўлимни орзу қилишнинг ва энди яшашига бирор-бир илинж қолмаганига ўзининг ишонтиришинг бошқача-ю, ажалнингга рози бўлиб, хотиржам ўтириб Азроилни кутишинг бошқа экан. Т.нинг ўлгиси келарди, бироқ аини чоғда теварагига ҳар хил буюмларни тўдалаб барикада қуриб олишни ҳам унутмаганди, тиқ этган товушдан бир қарич чўчиб тушар, ўткир олмаос беҳос тилиб кетган қаншаридан сизган бир томчи қонга кўзи тушиб ўтакаси ёрилгудай эди.

Хуллас, у ҳаётдан ниманидир кутар, бироқ нималигини ўзи ҳам англай билмас, кутгани мавҳум эди. Мавҳум умидлар эса ҳамisha зоедир.

Қунарларни қувиб қунарлар ўтди, рўй бериши кутилган даҳшатли хунрезликдан эса дарак йўқ, кутавериш алданган Т. яна оддий, яқранг ҳаёт оқимига қўшилди; ҳар ҳолда бу оқимга буткул шўнғиб кетмаса-да, ҳаётга, маъшукасидан аразлаган ошиқ каби, лаб буриб яшай бошлади. Тўғри, унинг аҳволи ёвға таслим бўлган рақибни эслатса-да, бояқиш кўника бошлаган эса-да, юрагини туздай ачиштириб, оғир ғам-ғусса эзиб ётарди, назарида энди ҳеч қачон ҳаётга сингишиб кетолмайдигандай туюларди. Қисқаси, у изтироб чекавериб, дарду-аламга ўрганиб ҳам

қолган, ғам қалбини ғалвир қилиб ташлаганди; у, агар таъбир жоиз бўлса, абжағи чиққан, илма-тешик чироқ қопқоғи-абажурга ўхшардики, унинг беҳаловат жонини эслатадиган нурга саргардон парвоналар абажурнинг йиртиқларидан гўё кириб, пириллаб чироққа уриларди.

Эҳтиёткорлик Т.ни шундай аҳволга олиб келдики, у қалъага айлантириб олган хонасининг бўсағасини ҳатлаб чиқолмай қолди; бир қуни ярим тунда уйқус қочиб, кўнқавадли меҳмонхонанинг тағидаги қаҳвахонага тушишга журъат этди. Жимирлаб турган ғира-шира қизғиш ёғду ичида уч-тўрт эркак-аёл жуддирвоқилар қилланглашиб ўйин тушишар, ҳашаматли гўмбазнинг қарши тарафида эса кичик бир жамоа одоб сақлаб, қунишиб жажжи телевизорга термилиб ўтирарди. Уларнинг ортида девор ёқалаб терилган гирди зарҳал мрамор столчаларда аллақандай (ба-шанг кийинган, сўхтаси совуқ) кимсалар ичишиб, гурунг қотилинган. Столчалардан бирида рангпаргина, маънос чехрали бир хоним ёлғиз ўзи ўтирибди; мана, аёлнинг ғамгин кўзлари нарироқдаги беҳаловат бир кишига қадалди. Эркак эса тирсакларига таяниб, бахтиқаро Вертердай бошини қўллари орасига олиб оғир тебранар, онда-сонда қадахни шунчаки кўтариб, қайта столга қўйиб қўйиш учун лабига яқин келтирар ва тининсиз уҳ тортар, хуллас, изтироб чекилаётгани, ўз ёғига қоврилиб, қаттиқ ғам чекилаётганини пайқаш қийин эмас эди.

Одатда бирор-бир нотаниш ойм-тиллага кўзи тушса, мулоҳазакор Т. сўққабаш эркакларни куфрона йўлларга бошлайдиган бундай нозанини бошдан-оёқ бир қур кузатарди. Бироқ ҳозирги вазиятда у — кайфиятидан келиб чиқиб, албатта — кўнглида бу хотин ҳалигидакаларданмас, ғамгинроқ экан, деб фикр қилди, холос. У хонимга шунчаки бепишанд назар солди ва шу лаҳзада аёлнинг ўзига меҳрибонлик билан маънос қараб турганини кўрди. Хаял ўтмай, гўё ишни олдиндан пишитиб қўйишгандай иккаласи жимжимадор ялтироқ устун олдида тўқнаш келиб қолиб, беихтиёр ғар суқа бошладилар:

— Яхшимисиз?

— Ў, хоним, саломатмисиз?

— Виски қўшишни маъқул кўрибсиз-да?

— Йўқ-йўқ... Тўғри топдингиз. Гарчи... бу ерда вискидан ўткирроғи йўқ!

— Мен бир қарагандаёқ кайфиятингиз йўқлигини сездим. Менинг ҳам, биласизми, шу...

— Тўғри пайқабсиз. Мен ажални кутаяпман.

— Эҳ, қўяверинг, ким ҳам ўлимни кутмайди дейсиз? — ёзғириб бидирлади хоним ва бошини маҳзун эгди.

— Бироқ, ҳеч ким менга ўхшаб кутмайди-да.

— Нега энди сизга ўхшаб? Бирор-бир бедаво касалга чалинганимисиз?

— Мутлақо. Мен қотилни кутаяпман, сабрсизлик билан кутаяпман.

— Сиз Азроилни назарда тутаяпсиз, чоғи?

— Қанақа Азроил, ҳақиқий қотилни. Ёлланган одамқушни.

— Вой, нималар деяпсиз?

Т. юрагини ҳарсангдай босиб ётган ваҳимини энгиллатишга имкон туғилганидан қувониб кетди ва бу кўримсизгина аёлга бошидан яқинда кечирган савдони очилиб-сочилиб гапи-

ЁЛЛАНГАН ҚОТИЛ

риб берди.

Энди, орадан бир-икки ойни ўтказиб, мисоли асал ойи ичидаги келин билан кувёдай қаймоқлашиб юрган ошиқ-мошиқларга бир назар солайлик.

Уша оқшом — меҳмонхона тагидаги қаҳвахонада эшитганларига боз қайтиб, ранглар хоним жаноб Т.га кўнгил берди: ажал қотилданми, бошқаданми барибир ҳар бошда бир ўлим муқаррар, бир кун ўлиб кетарканманда, деб ҳаётга кундан бурун этак силкиш, хурсандчиликдан юз буриш ярамайди, деди ва буниники карра икки тўртдай тушунтириб қўйди. Жаноб Т. ҳам, дарҳол бўлмаса-да, аста-секин қатъиятсизлигини ташлаб, янги, айтиш жоизки, бокира туйғуларга эш бўлди. У гоҳи-гоҳида ўзининг мушкул аҳволга тушган давларини эслаб қўярди; хоним эса порлоқ келажакларининг режасини тузар, гарчи безовта туйғулар ҳануз юрагини тилмалаб турса-да, у хонимнинг бу машғулотиға ҳалал бермасди.

Вафодор ошиқлардай оңилиб-сочилиб аҳд-паймонлар қилишиб, ширин суҳбат қуришган оқшомлардан бирида Т. кайфи чоғ, олти миллион лирга тушганин ёдидан кўтарилиб кетган, хиргойини баланд олиб, меҳмонхонадаги хос хонасига кеч қайтди; бир маҳал ошхона эшигининг тутқичи ташқаридан бехос бўралиб, Т.нинг олайиб кетган кўзлари олдида қотил пайдо бўлди. Хонага бу нокас қандай қилиб кирди экан? Нахотки, уни тинчитиш учун келди... У, худойим, энди-энди, сал...

— Сиз... сен... олган пулингни оқлагани келдингми?
— Жа обқочасиз-а, — очилиб кулди ёлланган қотил. — Мени ким деб ўйлаяпсиз? Лафз пулдан баланд туради: агар сизни ўлдириш учун келганимда мени пайқамай қолардингиз.
— Унда нега келдингиз?
— Бадбаҳт қурбонимни бир кўрай-чи, дедим-да. Устига-устак мендан қилган шубҳа-ғумонларингизни тарқатай, дедим. Ваъда-ваъда! Муҳими, сиз ҳалигиндай, яъни ҳаётдан кўз юмсангиз, қани, нима йўқотаркансиз, шуни билгим келди.
— Агар мен туйқусдан?... Барибир ўлишимга тўғри келади, гарчи?... — гудраниб ниманидир де-моқчи бўлди шўрлик Т.
— Қўйинг энди! — жеркиб берди меҳмон, одатдагидай унинг нима демоқчилигини олдиндан фаҳмлаб. — Мен сизга ёлландим, ҳатто ҳақимни олдиндан олдим ҳам. Яна менга нима керак? Балки сизга керакдир, ўзингиздан ўпкаланг, энди.
— Агар ўзим сиздан илтимос қилсамчи...

— Ўлдираман деб сўз бердим-ми, тамом. Ҳақим бор бунга, — деди жиддий туриб қотил. — Шартни бажариш виждонга тўғри

иш бўлишини айтиб ўтиришининг ҳожати бўлмаса керак?! Мен қонсираяпман, бунини унутманг.

— Ё, худо, ахир, сиз менинг кейинги пайтдаги ишларимдан хабар-шиқларга бир назар солайлик. Дорсиз-ку, сиздан ўтиниб сўрайман...

— Нима-нима? Майли, пуллар ўзингизда қолсин, бироқ мени ўлдирманг, демоқчимисиз?

— Худди шундай.

— Бироқ мен касб-коримга хиёнат қилолмайман-ку!

— Ўтинаман! — ёлворди Т.

Қотил уккиниқдай ўткир кўзларини унга қадаб тикилди.

— Нима, ўрталарингизда муҳаббат пайдо бўлдимиз? — ишайди қотил.

— Ҳа.

— Севишиб қолдиларингми?..

Хўш, бахтлиман дерсиз ҳали?!

— Ҳа! Ҳа!

— Начора, бундан баттари бўлмайди, — деди шарт кесиб қотил, — кейинги пушаймон ўзингиза душман, ҳозир нариги дунёда юрган бўлишингиз ҳам мумкин эди... Қисқаси, афсуслар бўлсинки, хуштор бўлиб қолганингизнинг ишимизга алоқаси йўқ.

— Тўхтанг!

— Тўхтардим, вақт кетди-да, — деди қоғоғидан қор ёғиб қотил ва гўё бошини шифтга уриб олишдан эҳтиёт бўлгандай эгилиб, оҳиста турди (шу лаҳза. Т.нинг хотира-сига бир бесўнақай таниш аёлнинг: "Мен жойимдан кўзғолгунча бошқа биров ўн марта туриб ўтиради", деган гапи келди).

— Чиройлими у? — қизиқсиниб сўради қотил.

— Айтаримас. Бироқ яхши кўраман — бу аниқ. Ҳа, севаман.

— Бундан чиқдики, пушаймон-сиз?

— Сиз билан тузган шартномамизни назарда тутаяпсизми? Бўлмаса-чи?

— Афсус-надоматга ҳожат йўқ. Хайр... сўнгги учрашувга.

— Илтимос, яна бир дақиқа, сизга саволим бор.

Қотил бармоғини бигиз қилди.

— Эшитаяпсизми?

Кўчадан тонг ёриша бошлаганидан дарак бериб, эшикларнинг тарақлагани, нонфурушларнинг хуштаклари, қора ишчиларнинг томоқ қириб йўталган товушлари эшитилди.

— Ваъдага вафо қиламан, хайр, тонг отаяпти.

— Нахотки! — шундай деб деразага югуриб борган жаноб Т. пардаларни очиб қаради-ю, дагдиг титраб ёлборди. — Йўқ, ҳали қоронғу, шошилмасангиз бўларди.

Унинг гапи жавобсиз қолди. Т. ўгирилиб қараганида хонада ҳеч ким йўқ эди. Қотил ғойиб бўлганди.

(давоми келгуси сонда)

Аҳмад ОТАБОЙ
таржимаси

Ўзингизни синаб кўринг

ФЕЪЛИНГИЗ ҚАНАҚА

Ҳар бир инсон умри бўйи бошқаларнинг феълини, худкини, табиатини яхшироқ билишга ҳаракат қилиб келади ва айниса ўз яқинларини яхши биламан деб ҳатто ҳукм ҳам чиқариб қўяди. Аммо қизиги шундаки, инсон кўпинча ҳатто ўзини ўзи билмайди.

Рухшунослик фанининг ижобий томонларидан бири, у кишиларга ўзларини билишга ердам беради. Бу ўринда рухшунослик асосан ҳозирги кунда кўп ишлатиладиган тест-синовдан кенг фойдаланади. Бундай синовлар ердамида инсон руҳиятининг кўплаб томонларини билиб ола бўлади. Мана шулардан бири. Куйдаги саволлар ердамида сиз ўзингизнинг феълингизни, худку табиатингизни бир қадар аниқлаб олишингиз мумкин. Ўзингизни ўзингиз қанча яхши билсангиз, хато-камчиликларга шунча кам йўл қўясиз.

Марҳамат, мана бу олтинта саволга жавоб беринг. Уларнинг ҳар бирида уч хил жавоб бор, сиз улардан бирини — ўзингизга тўғри келганини белгиланг. Ҳамма саволларга жавоб бериб бўлгандан кейин баллар йиғиндиси аниқланг ва ўзингиз тўғрисидаги илгариги фикрингиз билан солиштиринг.

1. Тугилган кунингизга оддийгина уй соати совга қилишди, у сизга ёқмайди. Сиз нима қиласиз?

А. Бошқа келган совга қилиб юборасиз.

Б. Совга олиб келган кишига дурустроқ совга олиб келиши мумкинлигини шама қиласиз.

В. Кўзим ҳам кўрмасин, деб панароқ бир жойга тикиб ташласиз.

2. Нотаниш киши қўшингизга аталган бир очик хатни сизнинг хонангизга ташлаб кетитти. Сиз нима қиласиз?

А. Хатни ўқиб чиқасиз ва шундан кейингина уни қўшингизга берасиз.

Б. Ўқимасдан қўшингизнинг почта қутисига солиб қўясиз.

В. Ўқимасдан ва қўшингизга бермасдан йиртиб ташласиз.

3. Сизга ўзингизга ёқмайдиган, аммо яхшигина пулга иш таклиф қилишди. Бу таклифни қандай қабул қиласиз?

А. Йўқ, бу таклифни ўзингизга лойиқ кўрмайсиз.

Б. Кўнасиз, аммо ўзингизча, ишончингиз қомилки, яхшироқ таклифни кутган эдингиз.

В. Мулоҳазага бормасдан қабул қиласиз.

4. Суҳбатда суҳбатдошлардан бири сизга аввалдан маълум бўлган бир воқеани айтиб бермоқда. Сиз нима қиласиз?

А. Яна диққат билан унга кулоқ соласиз.

Б. "Биз бунини аввалдан биламиз", дея қинасиз.

В. Нотаниш сўзини бўлиб ўзингиз айтиб берасиз.

5. Шаҳарлараро телефондан бепул фойдаланиш йўлини топдингиз. Бу ҳолда сиз нима қиласиз?

А. Телефон станциясига хабар қиласиз.

Б. Факат ўзингиз биласизда, сир сақлайсиз.

В. Ўз яқин ошна-оғайнларингизга айтиб ўргатасиз.

6. Кўчада болалар бир ногирон қушчани кийнаётганини кўрддингиз. Бу воқеани қўриб сиз қандай йўл тутасиз?

А. Қушчани озод қиласиз.

Б. Болалар билан биргаликда қушчага азоб берасиз.

В. Воқеани кўрмаганга олиб ўтиб кетасиз.

Энди балларингизни санаб чиқинг.

1-чи саволнинг А жавобига 2 бал, Б жавобига 6 бал, В жавобига 10 бал

2-чи " А " 6 бал, Б " 10 бал, В " 2 бал

3-чи " А " 10 бал, Б " 2 бал, В " 6 бал

4-чи " А " 10 бал, Б " 6 бал, В " 2 бал

5-чи " А " 10 бал, Б " 2 бал, В " 6 бал

6-чи " А " 6 бал, Б " 10 бал, В " 2 бал

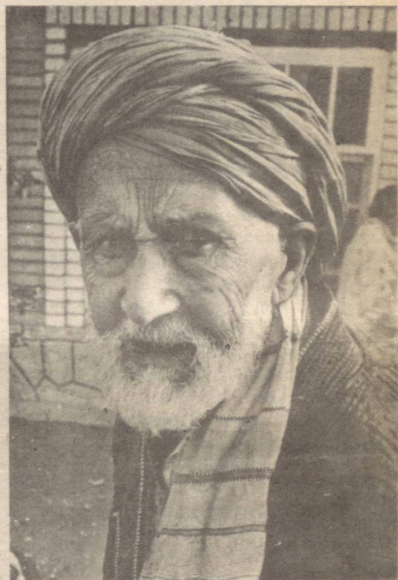
Баллар йиғиндисиға қараб ўз феълингизни аниқланг ва солиштиринг.

17 балгача. Сиз тўғрисида бошқалар расмиётчи, ҳатто худбин дейишади. Сиз бошқаларга ишонмайсиз, ўзингиз ҳам қатъий фикрли киши эмассиз. Ҳар ҳолда ўзингизнинг бу камчиликларингизни билсангиз, уларни сезсангиз, ҳали кеч эмас. Ўз феъл-атвориңизни яхшилашга вақт борга ўхшайди.

18 дан 29 балгача. Сизнинг худкиңиз, феълингиз муҳитга мослашиб ўзгариб туради. Баъзан диққат — эътиборли, баъзан бачкана, баъзан ғумонсировчи ва баъзан ҳасадлуғсиз. Ҳар ҳолда ўзингиз устингизда иш олиб бориш вақти келиб қолипти, кечиктирмаңг.

30 дан то 49 балгача. Сиз ўзингизча кўпгина ижобий фазилатларга эгаман, деб санайсиз. Бунга бошқаларни ишонтиришга кўп ҳаракат қиласиз, айниса дўстларингизни. Ўйлаб кўринг бу керакми, аксинча, балким душманларингизни ишонтиришингиз маъқулроқдир.

50 ва ундан ортиқ бал бўлса, Сиз ўта босиқ, чидамли одамсиз. Сизни қалби очик инсон дейишади. Сиз ҳар қандай киши билан дўстлашиб кетишга қодирсиз. Аммо кўпинча сизда дўстини душмандан ажратиш, бироз қаттиққўллик етишмайди. Сиз бунини тушунасиз, аммо ўзингизда куч, ирода йиғиб бирор қарорга келиш учун вақт тополмайсиз. Ҳар ҳолда ўзингиз устингизда алоҳида ўйлаб кўрсангиз ёмон бўлмас эди, чунки ҳаммага ҳам яхши кўриниш барибир қийин.

Соғлом ва гўзал бўлай десангиз

8. ДҲАНУРАСАН

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

Гилам ёки оёқда қорингиз билан ётинг. Оёқларингизни орқага, қўлларингизни танангизнинг енларига қўйинг. Энди эса тиззаларингизни букнинг ва товоңларингизни думбаларингиз устига қўйинг. Шундан сўнг оёқларингиз тўпиқларини қўлларингиз билан ушланг. Чуқур нафас олинг ва нафасингизни чиқарманг. Қўлларингиз билан оёқларингизни ушлаган ҳолда бўйингиз ва кўкрагингизни юқорига кўтаринг. Бўйингизни кўтаринг ва юқорига қарашга ҳаракат қилинг. Танангиз мутлақо қаттиқ ҳолатга ўтиши керак. Бу ушбу асанини мукаммаллаштиради. Мана шу ҳолатда кучингиз етгунича туринг.

Секин-аста нафас чиқаринг ва шоммасдан полга қайтинг. Оёқ ва қўлларингизни ёзинг ва дам олинг.

Бошланишда сиз бу асанини озгина сониялар ичидагина бажарсангиз кифоя. Кейинчалик сиз вақтни узайтиришингиз мумкин.

Юқори қон босими, қон томирлари касаллиги ва ҳерния билан оғриган кишиларга ушбу асанини бажариш тақиқланади.

ҲОЙДАЛАРИ:

Дханурасан Бўжангасан ва Шалабасаннинг тўлдирувчиси. У

иккала асанларнинг барча фойдаларига эга ва тананинг ҳамма аъзоларига яхши таъсир қилади. Бел кучли ва букилувчан бўлади. Елка, қўл ва оёқдаги мускулларда вена томирларининг қуввати ошади. Иштаҳани бошқариб, ошқозондаги газни қисқартиради ва ортиқча еглардан соқит қилади. Шунингдек, жинсий органлардаги бир қанча касалликларни даволайди. У қоматни расо ва гўзал қилиб, қарилқдан сақланишга ҳам ердам беради.

Мустафоҳужа неча кундан бун дилига туғиб юрган гапни тилига чиқарди. Яқинбада но-нуштадан кейин хотинига пул узатиб:

— Мановини олиб, бозорга бориб кел. Узингга бир тузукроқ кастим сотвол. Мен болаларга қараб тураман, — деди.

Хотини... бирдан арши аълодан курди узини. Оғзини ҳеч йиғиштириб ололмади қолди, ҳаяжонланганидан қалибини ҳеч қиймасди. Уйга кириб, тезда у еқ-бу еқлик жимпирини кийиб, унинг титилган снглари ичига ҳимариб-ҳимариб чиқди. Бозорга кетди. Кетди-ю... унча ҳаялламай, қўлида малла қоғозга уралган қаттагина парса билан кириб келди.

Ховлининг этагиди мақкапоёни чопиқ қилаётган Мустафоҳужанинг кўнглидан «Мунча тез қайтди? Кастим ҳам шунча галвайган буладими? Айялаб ураб берибди-да сотувчи» — деган гаплар утди. Хурсанд бўлди: «Қариндош-уруғ, қўни-қўшнида буладиган туё-матракаларга кирса, обрў шу-да! Анали ранги унниқиб, снглари титилиб кетган жимпирининг қиядиган рафториям қолмагани...»

Онасининг бозордан куртми, хўроз-қантми олиб келишига урганиб қолган болалар айвонда — онасининг олдида бир жушқин гувиллашиб олишди. «Онаси-да, — деб уйлади Мустафоҳужа, — янги кийим кийганидан шулар ҳам хурсанд бўлишарми?»

Мустафоҳужа хотини ҳозир янги кастимини кийиб, жимлайиб енига келди, деган уйда эди..

Нимадир шалдираб гилдирай бошлади. Кичкинасининг:

— Дада! Дада! — деган шодон чорловидан Мустафоҳужа айвон томонга қаради. Ярим қулоқ келадиган орқаси кук қўтичали машинача, унга кичкина угли утириб олган — оғзи қулоғида. Орқасидан уртанча угли итариб шу тарафга келишарди. Узоқдан туриб эр хотинига қаради. Хотинининг кузи эса болаларида, айвон четиди ир-жайиб утирарди. «Кастимни арзонгисидан олиб, қолганига машина сот-волибди-да».

КАСТИМНИНГ ПУЛИ

Болаларнинг хурсанд бақир-чақирига тулган ҳовли сал ўтмай тинчиди қолди.

«Қаҳрамонлар» машинани кучага олиб чиқиб кетишди. Муҳим ишни қойиллатиб қўйгандай хушхўл кайфиятда хотини Мустафоҳужанинг енига келди.

— Кастимни неча пулга олдинг? — деб сўради эр хотинидан

— Қўрмадингизми? — деб таажжубланди хотин.

— Нимани?

— ... Бозорнинг шундоқ дарвозасидан кирсам, уйинчоқлар сотаяпти. Ҳалиги мошинача... ҳа... мен ҳар куни меҳмонга бораётганми? Кастимсиз ҳам кун утаётгани-ку...

Мустафоҳужа тушунди — кастимнинг пулига уйинчоқ сотиб олибди. Эрининг авзойи узгарганини қўриб, хотин узини оқлагандек қўшимча қилди:

— Қолган пулга чит олдим, болаларга қалта иштон тикиб бераман...

...Икки ҳафта утиб, душанбада маош олишди. Мустафоҳужа уйга келиб оқраб қўйган пулини хотинига узатди:

— Мановини олиб қўй. Менда турса, рўзгорга ишлаб кетади. Яқинбада бозорга бориб, кастим ол ўзингга! — кейинги уч сузга ургу берди.

Эр энгил тортди: «Барибир битта кастим керак-да. Фалончининг хотини, дейди одамлар»:

Пулини бериб қўйгани учунми, Мустафоҳужанинг ҳасилидан ҳам қутарилган экан. Ун қўнлар утиб, хотини онасиникига борадиган бўлиб қолди. Тайёргарлигини қўриб, яна уша қадрдон жимпирини кийиб, титилган снглари ич томонига ҳимариб-ҳимариб уйдан чиқатган хотинини қўриб энсаси қотган Мустафоҳужа:

— Янги кастим олдингми? Киймайсанми? — деди аччиғи келиб. Хотини таққа тўхтади, нима дейишини билмай бир

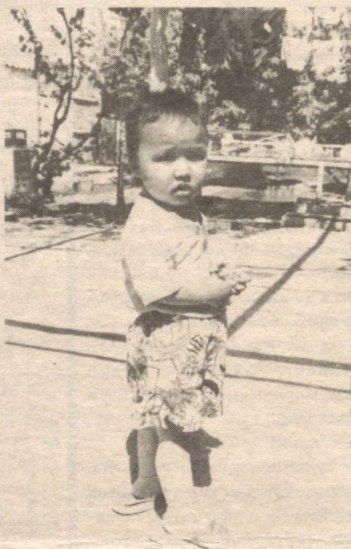
оз турди, лекин узига тикилиб турган эрга жавоб қайтариши ҳам шарт эди:

— Болаларингиз... — деб гудраниб аллақачон битта гилдираги чиқиб, баъзи жойлари тузукроқ рангига кирган мошинани уйнаб утирган кичкинаси томонга қаради хотини.

— Нима болаларим?

— ...магазиндан...ширин сув, марожна олиб келиб кастимнинг пулини еб қўйишди...

БОНУ

Ҳ. Солихов сурати

— Шунингча болаларга узининг озон айтиб қўйилган отини айтсам эшитмайди, я ҳойрон қол қорал туради. Осони дейманда отаси тутган отди айтман.

— Бу бачанинг руҳига таъсир қилаймиш.

— Ким айтди?

— Радияда бир писхалаг айтди.

— Осин шу писхалагди. Бачаларимди умри узун бўсин.

— Ай, ундай руҳамас. Одамнинг характериға, де-ди.

— Писхалаг қардан билибди?

— Олимман деди, текширгандир-да.

— Хиҳ, у кишига ким боласини бериб қўяган, уқол қил текширгани?

— Қардан билмай? Эшитганим-да. Болани пастрга уриб гапирса лийлига салбий таъсир қилади, деди.

Рухини қутариб, узига ишонтариб гапирса қураччан, боши тик бўлади, деди.

— Бумаса, бу габингизди Дунканинг отасига айттай.

— Хи, айтинг. Ай, ҳамсаҳжон досторхонга овмин қўнг. Отаси бозордан кеп қоса, қозонда иссиқ жуқ, Боқириб дунени бузади.

— Чам ичмадингиз. Кеп туринг, шуйтиб. Одамди таптини одам олади-да. Мони қилишингиз. Хей, ҳа жувармаг бўсин шу товулар. Памадирди чўқиб ташлабди. Кишт, кишт дейман-а қозонга киргир. Пушқа, Пушқа, товуқди катакча сол. Ҳа, киргин кесин шу товуларга.

— Қарамаса шу-да ҳамсия.

— Лойга ботиб қолди. Дунка оттовога сув обке. Мемахонадаги досторхонди одогин, Лашкарди богчадан обке. Богча опасни гаран қилади. Ҳо хуш курдик, ҳамсия. Бойноги, Терагингизга айтинг, сатил об кеб олчадан териб кетсин.

— А-а...

Гули ЖАХОН

Сўнги устун

АЙФОҚЧИЛАР ҚУРОЛИ СОТУВДА

Охирги пайтларда Европа давлатларида ахборот йиғадиган ва тарқатадиган кичик ҳажмдаги, ихчам мосламаларга фуқаролар орасида эҳтиёж қўлаймоқда. Москваликлар ҳам бу борада ортда қолаётганлари йўқ. Шаҳарда илгари халққа аён бўлмаган, фақат айғоқчилар қўлаган мосламаларни сотадиган магазинлар қўлайиб кетаяпти. Сотиладиган товарлар асосан қалам, ручка ва бошқа кичик ҳажмдаги буюмлар куринишидаги мосламалардан иборат.

БЕГЕМОТ СУТИ ТУЯНИКИДАН МАЗАЛИМИКАН...

Москва вилоятилик И. Кабанов исмли чорвадор аёл беғемот боқишни тақлиф қилмоқда. Унинг таъкидлашича, беғемотларнинг эрқаги 4 тонна, урғочиси эса 3 тонна вазнини ташкил этиши мумкин. Анчагина серғушт, ёғи унчалик кўп бўлмаса-да жуда фойдали ҳисобланади.

Бу жонивор 40-50 йил умр қуриши мумкин. Урғочиси кўп ва жуда ҳам ажайиб сўт беради. Уни боқиш учун эса, бир кунда 40 килога яқин ем-хашак, ёзда оддий сув ҳавзаси, қишда эса илиқ сувли ҳовуз керак.

АЙСБЕРГНИНГ АМЕРИКАГА САЁҲАТИ

Антарктиканинг бир четидан узунлиги 78 км, эни 37 км, умумий майдони 2886 квадрат метр бўлган айсберг ажралиб чиқиб, соатиға 6 км тезлик билан Америка қитъаси томон силжимоқда экан. Мутахассисларнинг фикрича, бу айсберг бир неча йиллардан кейин муз тутувчи Уэдделла денгизига ёки Америка қирғоқларига етиб келиши мумкин.

ДИНОЗАВРНИНГ ТОҒАСИ

Америкалик археолог олим Скотт Вудвар ва унинг Бригем Янг университетидаги ҳамкасблари Юта штатидаги қазилар ишларида янги, ҳали учрамаган Динозавр суюқларини топишди. Уларнинг фикрича бу суюқлар 80 миллион йил илгари яшаб ўтган динозаврларга тегишли экан. Олимлар бу динозаврларни бошқа динозаврларга нисбатан бутунлай узгача тузилишда таъкидлашмоқда.

ИХЧАМ, АРЗОН ВА МУСАФФО

Франциянинг «Пежо» фирмаси муҳандислари янги типдаги «ТЮЛИП» номли электромобилни шаҳарликлар ва меҳмонлар учун тақдим этишди. «ТЮЛИП» икки кишига мўлжалланган бўлиб, узунлиги, 2,2 метр, эни 1,4 метрдан иборат. Бу улов тезлики соатиға 75 км.гача ошира олади. Келгусида шаҳар кўчаларида одамлар ижарага олиб фойдаланишлари мумкин бўлган электромобиллар парклари ташкил қилиш мўлжалланмоқда.

Электромобилдан фойдаланиш ҳақи соатиға 25 франкдан 40 франкгача бориши мумкин.

МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ

Болаларингизни қандай чақирасиз?

ЧАЧАҢ ~ ПИШАКМАС

— Э, э кенг ҳамсия, кенг-доори, қўринмайсам.

— Иш ҳам бор бўсин, ҳамсияжон. Эттадан кечгача ишда-да бизар. Ҳазир бир пасилга урчуқ йириб келай деб чигибирдим.

— Утинг, утинг, турдан утинг, вой, жойингизди билиб утиринг, утинг, Чачан, Чачан-у, чай қўй.

— Епирим, пишак қондай чай қўяди?

— Пишакмас-ей, кичкина қизим.

— Кичкинагизди оти Махлиё-ку...

— Тувридагин, отаси айтиб-айтиб ургатиб ташлаган-да.

— Ундай демангиззар. Гунаси бор бўйтиб айтишди.

— О-о...

— Бойноғи ҳадис деган киталда ўқидим. Одамди оти тулиқ айтилиши керагакан.

— Гунамакан-ай.

— Хеййи. Ҳамсия ревириз буп ишлайди, қузиға ачка тоғоди, қолин папка қутаради, билмайми?

— Билмас-да. Бир жиғни бор. Оти Қўқор. Шуням хохласа Гўчи, Гўқор деб чақирибаради, бу қуши. У гўдагм тоғасининг габига ўрганиб қўгон. Қулогини қимиллатмайди.

— Нимаам қилсин. Жоголошсинма, турпоққа олов қўйсинма?

— Сураманг.

— Қайним бор-ку, оти Сабир. Шуну тулароқ бугани учун акалари бонка деб чақиради. Муяссар қайсингилмди Муяссар, Муяскул дейишади. Уриша-уриша туври айтадиган қилдим.

— Хиҳ, Дунканинг отасига гап қор қимайди. Қайнама нечи бир айтди, бачаларга от қўйма — ев, деб. Барибир. Гулҳаёни Дунка, Хуснидинни Хуска, Баҳодирни Пушқа, Озодани Мома дейишаради.

— Оно кичкина улингизни бир куни кўчада — О-ов Лашкар, берман қора» деб қоқирётган экан. Лашкари нимасиякан-ай, дедим. Узининг дупладуруст оти бор, Нодир деган.

БОШ МУҲАРРИР: Абдукарим РАҲИМБЕРДИ

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси.

МАНЗИПМИЗ:
700078, Мустақиллик
майдони, 5-бино.

Телефон: 39-43-95
Алижон САҒАРОВ
навбатчилик қилди
Обуна индекси - 64654
Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0265, 23566 нусхада чоп
этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.